

موانع تجارت آزاد در سازمان تجارت جهانی

ایمان پاک سیما^۱، سیدباقر میرعباسی^۲، محمد صادقی^۳، سید طه موسوی میرکلانی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۷

چکیده

در این مقاله به پاسخ این سوال که چه موانعی در تجارت آزاد در سازمان تجارت جهانی وجود دارد، که به روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از روش کتابخانه‌ای به بررسی موانع پرداخته شده است. حقوق بین الملل اقتصادی بخشی از حقوق بین الملل عمومی است که رفتار و روابط دولتها را در عرصه اقتصادی قاعده مند می کند همچنین اسناد آن شامل آنچه که دولتها و یا سازمان های بین المللی در غالب موافقتنامه های بین المللی در حوزه اقتصادی تنظیم می کنند می شود موافقت نامه گات، اصلی ترین سند در زمینه حقوق بین الملل اقتصادی است و سازمان تجارت جهانی هم مهم ترین سازمان در زمینه حقوق بین الملل اقتصادی می باشد. یکی از اهداف این سازمان، اعمال سیاست تجارت آزاد می باشد که اعمال این سیاست اقتصادی، دارای موانعی است که این موانع به دو دسته کلی تعرفه ای و غیر تعرفه ای تقسیم می شود که در این تحقیق ابتدا به بررسی موانع موجود بر سر راه تجارت آزاد پرداخته و سپس به اقدامات صورت گرفته در جهت رفع موانع آن پرداخته شد و در نتیجه گیری به اصل تقسیم کار بین المللی برای موانع تجارت آزاد خواهیم رسید.

واژه گان کلیدی: تجارت آزاد، تجارت جهانی، موانع، موافقت نامه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱. دانشجوی دکتری حقوق بین الملل، گروه حقوق بین الملل عمومی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران

^۲. دانشیار، گروه حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

mirabbassi.sb@gmail.com

^۳. استادیار، گروه حقوق، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

^۴. گروه حقوق بین الملل، مؤسسه آموزش عالی ارشاد دماوند، تهران، ایران

۱- مقدمه

موافقت نامه گات ۱۹۹۴ به همراه سایر موافقتنامه های سازمان تجارت جهانی اسنادی است که بخش وسیعی از موضوعات مختلف مانند کالا، تجارت، کشاورزی، منسوجات، خدمات، مالکیت معنوی و غیره را در بر می گیرد (محتشم دولتشاهی، ۱۳۸۵: ۴۳). در رابطه با این موضوعات مطالب زیادی در اساسنامه و سایر اسناد ذی ربط با سازمان تجارت جهانی آمده است یکی از موضوعات موجود در این اسناد، موضوع تجارت آزاد می باشد. تجارت آزاد یکی از اهداف اصلی تاسیس سازمان تجارت جهانی می باشد طبق این هدف قرار بر این است که به صورت تدریجی با کاهش موانع مختلف آزاد سازی تجاری، میسر شود. علیرغم این که از بین رفتن موانع تجارت و تجارت آزاد از اهداف سازمان تجارت جهانی می باشد تفاوت های عمیق بین اعضا، از نظر اقتصادی همچنین نیازها و دغدغه های آن ها، تضاد منافع و تمامیت خواهی بعضی از اعضا مشکلات زیادی بر سر ادغام این کشورها در یک نظام تجاری چند جانبه بین المللی ایجاد کرده است (شکیبی و عامری، ۱۴۰۱: ۳۹).

به طور کلی موانعی که بر سر راه تجارت هستند به دو دسته موانع تعرفه ای و موانع غیر تعرفه ای تقسیم می شود که خود این دو دسته نیز به دست های بیشتری تقسیم می شوند این موانع قبل از ایجاد سازمان تجارت جهانی و از زمان ایجاد گات در سال ۱۹۴۷ وجود داشته اند و مذاکرات زیادی برای رفع این موانع بر گذار شده است اما همچنان به نتیجه نهایی نرسیده است.

۲- مفاهیم

۲-۱- مفهوم تجارت

در اصطلاح علم حقوق، تجارت، عبارت است از هر گونه تلاش برای به دست آوردن اموال و جلب خدمات و پول برای مبادله با آنها؛ خواه قبل از مبادله، تصرف و تغییر شکلی در اموال صورت گرفته باشد یا نه، و خواه آن مبادلات به صورت اجاره باشد یا انتقال مالکیت خدمات و منافع در برابر ثمن. (جعفری لنگرودی، ج ۲، ص ۱۱۲۱)

بر پایه این تعریف، تجارت، مفهومی گسترده دارد و بسیاری از معاملات را می تواند شامل شود؛ از جمله خرید یا تحصیل هر نوع مال منقول به قصد فروش، عقد اجاره، هر نوع عملیات واسطه گری یا حق العمل کاری و تسهیل معاملات؛ مانند تأسیس و به راه انداختن عمل حراجی، برپایی نمایشگاه های عمومی، عملیات صرافی و بانکی و عملیات بیمه و کشتی سازی.

۲-۲- مفهوم تجارت آزاد، مزایا و معایب

تجارت آزاد (به انگلیسی: Free trade) مدل تجاری است که در آن کالاها و خدمات بدون محدودیت های دولتی، بین یا درون کشورها انتقال می یابد. این محدودیت ها شامل مالیات و تعرفه است.

تجارت آزاد با هدف توسعه همکاری های اقتصادی در سطح جهانی و بین المللی از طریق رفع موانع تجاری و توسعه تبادلات کالا و خدمات میان کشورها محقق می گردد. در واقع، به عملیاتی شدن بخشی از سیاست اقتصادی که در آن چهارچوب، کالا و خدمات بین کشورها بدون هیچ محدودیتی و بدون دخالت دولت تبادل می گردد، تجارت آزاد می گویند. بدیهی است این سیاست با هدف بهره برداری بهینه از مزیت های نسبی عوامل تولید در کشورها بسته به شرایط موجود، همواره مورد بحث طرفداران و مخالفین این ایده قرار داشته است.

امروزه تحقق تجارت آزاد در قالب توافقات دو جانبه، منطقه ای و یا جهانی فیما بین کشورها ساری و جاری است که در آن حذف و یا کاهش تعرفه های وارداتی، عوارض، سهمیه بندی و ... مشخص و بر این اساس تبادلات کالا و خدمات صورت می پذیرد. این توافقات در رفع موانع صادراتی و وارداتی به و از کشورهای ذیمدخل مفید بوده و دستیابی به بازار کشورها را میسر می کند. (میرعباسی و همکاران، ۱۴۰۲: ۴۵).

۲-۲-۱- مزایای تجارت آزاد

الف) تحریک رشد اقتصادی

حتی زمانی که محدودیت های بسیار کمی مانند تعرفه ها اعمال می شود، تمام کشورهای درگیر تمایل به تحقق رشد اقتصادی بیش تری دارند.

به عنوان مثال، دفتر نماینده تجاری ایالات متحده تخمین می زند که امضای نفتا (موافقتنامه تجارت آزاد آمریکای شمالی) رشد اقتصادی ایالات متحده را سالانه ۵ درصد افزایش می دهد.

ب) کمک به مصرف کنندگان

محدودیت های تجاری مانند تعرفه ها و سهمیه ها برای محافظت از مشاغل و صنایع محلی اعمال می شود. وقتی محدودیت های تجاری برداشته می شوند، مصرف کنندگان تمایل دارند قیمت های پایین تری را ببینند؛ زیرا محصولات بیش تری که از کشورهایی با هزینه های نیروی کار کمتر وارد می شوند در سطح محلی در دسترس قرار می گیرند.

ج) افزایش سرمایه گذاری خارجی

سرمایه گذاران خارجی هنگامی که با محدودیت های تجاری مواجه نمی شوند، تمایل دارند که پول را به کسب و کارهای محلی سرازیر کنند تا به آن ها کمک کند گسترش یابند و رقابت کنند.

د) کاهش هزینه های دولت

دولت ها اغلب به صنایع محلی مانند کشاورزی برای از دست دادن درآمدشان به دلیل سهمیه صادرات یارانه می دهند. پس از برداشته شدن سهمیه ها، درآمدهای مالیاتی دولت می تواند برای مقاصد دیگر استفاده شود.

ه) تشویق انتقال فناوری

علاوه بر تخصص انسانی، کسب و کارهای داخلی به آخرین فناوری های توسعه یافته توسط شرکای چند ملیتی خود دسترسی پیدا می کنند.

۲-۲-۲- معایب تجارت آزاد

الف) از دست دادن شغل

تعرفه‌ها با حفظ قیمت محصولات در سطوح رقابتی از برون سپاری شغل‌ها جلوگیری می‌کنند.

بدون تعرفه، محصولات وارداتی از کشورهای خارجی با دستمزد کمتر، قیمت کم‌تری دارند. اگرچه ممکن است به ظاهر برای مصرف‌کنندگان خوب باشد، اما رقابت شرکت‌های محلی را سخت می‌کند و آن‌ها را مجبور می‌کند نیروی کار خود را کاهش دهند.

ب) شرایط کاری بد

دولت‌ها در کشورهای در حال توسعه به ندرت قوانینی برای تنظیم و تضمین شرایط کار ایمن و عادلانه دارند. از آنجایی که تجارت آزاد تا حدی به فقدان محدودیت‌های دولتی وابسته است، زنان و کودکان اغلب مجبور می‌شوند در کارخانه‌هایی که کارهای سنگین را تحت شرایط کاری طاقت‌فرسا انجام می‌دهند، کار کنند.

ج) آسیب رساندن به محیط زیست

کشورهای نوظهور قوانین کمی برای حفاظت از محیط زیست دارند. از آنجایی که بسیاری از فرصت‌های تجارت آزاد شامل صادرات منابع طبیعی مانند چوب یا سنگ آهن است، قطع جنگل‌ها و استخراج نواری اصلاح‌نشده اغلب محیط‌های محلی را تخریب می‌کند.

د) کاهش درآمد

به دلیل سطح بالای رقابت ناشی از تجارت آزاد نامحدود، کسب و کارهای درگیر در نهایت از کاهش درآمد رنج می‌برند. کسب و کارهای کوچک‌تر در کشورهای کوچک‌تر آسیب‌پذیرترین در برابر این اثر هستند.

۳- مفهوم سازمان تجارت جهانی

سازمان تجارت جهانی با مخفف WTO نهادی است که از دل توافقنامه عمومی تعرفه و تجارت یا گت (GATT) متولد شد. گت در سال ۱۳۲۶ (۱۹۴۷) پس از جنگ جهانی دوم تاسیس شد و بخشی از خانواده نهادهای برآمده از کنفرانس برتون وودز، همراه با صندوق بین‌المللی پول (IMF) و بانک جهانی بود.

اساس گت بر اصل دولت کامله الوداد (Most-Favored-Nation – MFN) استوار است. این اصل به این معناست که اگر یک کشور به کشور دیگری امتیازات تجاری ویژه‌ای بدهد، باید همان امتیازات را به همه کشورهای عضو بدهد. هدف این بود که هیچ کشوری مزیت تجاری خاصی نسبت به دیگران نداشته باشد. البته، در سال ۱۳۷۴ (۱۹۹۵)، و تو جایگزین گت شد و در حال حاضر به عنوان نهاد جهانی تجارت شناخته می‌شود. قوانین فعلی WTO از دور مذاکرات اروگوئه گت که بین سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۳ (۱۹۸۶ تا ۱۹۹۴) برگزار شد، نشأت گرفته است. امروزه، WTO با ۱۶۶ کشور عضو، نقش مهمی در تنظیم روابط تجاری جهانی ایفا می‌کند. این سازمان به تولید کنندگان، صادر کنندگان و وارد کنندگان کمک می‌کند تا کسب و کار خود را مدیریت و حفاظت کنند.

۴- منشا وجود مانع در راه تجارت

منشا وجود مانع در راه تجارت آزاد قابل جمع نبودن منافع کشورهاست که علت این قابل جمع نبودن منافع کشورها عبارت است از این که، کشورهای صنعتی و ثروتمند تمامیت خواه هستند و خواهان این هستند تا در همه زمینه بازار تجارت بین المللی را در دست گیرند و کسب درآمد کنند این در حالی است کشورهای فقیر و جهان سوم اکثراً تک محصولی یا دارای محصولات محدودی برای ارائه به بازار تجارت بین المللی هستند (رحیمی بروجردی، ۱۳۷۴: ۸۵).

۵- انواع موانع موجود در تجارت آزاد

موانع موجود بر سر راه تجارت آزاد به دو دسته کلی موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای تقسیم می شود (رادنسب، ۱۳۸۹: ۳۷). موانع تعرفه ای شامل کلیه حقوق ورودی می باشد که حقوق ورودی خودش شامل سود بازرگانی و حقوق و عوارض گمرکی می باشد و موانع غیر تعرفه ای هم شامل هر مانعی خارج از موانع تعرفه ای می شود مانند محدودیت های مقداری (صادقی زمانی، ۱۳۶۵: ۷۵).

۵-۱- موانع تعرفه ای

موانع تعرفه ای یکی از قدیمی ترین اشکال مداخله دولت در فعالیت های اقتصادی می باشد. موانع تعرفه ای به دنبال تامین دو هدف هستند: ابتدا ایجاد درآمد برای دولت؛ و نیز افزایش کارکرد اقتصادی بنگاه ها و تامین کنندگان منابع اولیه برای صنایع داخلی که در مواجهه با رقبای خارجی هستند. به عبارت دیگر تعرفه، ابزاری است که کشورها از آن برای رقابت پذیر کردن صنایع داخلی خود استفاده می کنند. ممکن است صنعت یک کشور توان رقابت با مشابه خارجی خود را نداشته باشد به همین منظور دولت با وضع تعرفه روی محصولات مشابه خارجی از صنایع داخلی خود حمایت می کند. بالا بودن سطح تعرفه های حقوق ورودی (حقوق و عوارض گمرکی به همراه سود بازرگانی) یکی از موانع موجود در روند آزاد سازی تجاری می باشد که تمهیداتی در این زمینه برای تسهیل روند تجارت آزاد و آزاد سازی تجاری در نظر گرفته شده است (پژوهان و همکاران، ۱۳۸۳: ۶۱). یکی از این تمهیدات تعهد به عدم افزایش تعرفه ها به میزان بالاتر از نرخ که در جدول تعهدات یک کشور آمده است. هدف از این اقدام قابل پیش بینی ساختن بیشتر تجارت است. در ماده دوم موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) زیر عنوان جداول امتیازات مقررات مربوط به تثبیت تعرفه ها در هفت بند تنظیم شده است (Trebilcock & Fishbein, 2007: 57).

در موافقت نامه های جنبه های تجاری حقوق مالکیت فکری (Cottier, 2005: 1040)، و موافقت نامه تجارت خدمات نیز این مقررات لحاظ شده است. به طور کلی، عمده ترین نتیجه دو رار و گونه، تنظیم ۲۲۵۰۰ صفحه سند متشکل از تعهدات کشورها است. این تعهدات شامل کاهش و تثبیت نرخ های حقوق و عوارض گمرکی در واردات کالاهاست (اسفندیاری، ۱۳۸۴: ۲۵).

۵-۲- موانع غیر تعرفه ای و عوامل آن

موانع غیر تعرفه ای، به مجموعه کارها و عملیاتی گفته می شود که می تواند بر سخت تر کردن عملیات تجاری کشورها تأثیر داشته باشد، استفاده از این مکانیزم های مختلف به منظور محدود کردن حجم واردات به جای سازوکار تعرفه ای در

رژیم تجاری کشورها به موانع غیرتعرفه‌ای موسوم است. این موانع در مقام مقایسه با تعرفه‌ها از شفافیت کمتری برخوردارند و دارای اثراتی همچون ناکارایی مکانیزم تجاری و مختل نمودن روابط تجاری فی‌مابین کشورها هستند. موانع غیرتعرفه‌ای تأثیر زیادی بر فضای کسب و کار دارد. بر اساس اصل آزادسازی تجارت و طبق ماده یازده گات هزار و نهصد و نود و چهار هیچ‌یک از اعضای موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) حق ندارند جز تعرفه‌های گمرکی و مالیات‌ها، محدودیت‌های دیگری را در واردات یا صادرات کالاها به وجود آورند. این محدودیت‌ها شامل کلیه محدودیت‌ها از قبیل سهمیه بندی واردات و صادرات و الزام به اخذ مجوز و سیاست‌های نرخ ارز و غیره می‌گردد. اصل آزادسازی تجاری از طریق رفع تدریجی موانع غیرتعرفه‌ای و تبدیل آن به تعرفه‌ها، تثبیت سقف تعرفه‌ها و تعهد به کاهش تدریجی سطح تعرفه‌ها و در مرحله بعد کاهش و حذف این موانع صورت می‌گیرد.

۵-۲-۱- استانداردهای کار: یکی از موانع تجارت آزاد بحث رعایت استانداردهای بین‌المللی کار و کارگری می‌باشد چرا که رعایت این موازین و استانداردها هزینه‌های تولید را بالا می‌برد و کشورهای جهان سوم و در حال توسعه میلی به رعایت این استانداردها ندارند از آن جهت که باعث افزایش هزینه‌های تولید در این کشورها می‌شود. استانداردهای کار یعنی استانداردهای ضروری در مورد نحوه رفتار با کارگران. این اصطلاح مسائل زیادی را در بر می‌گیرد: از به کارگیری نیروی کار کودکان و کار اجباری تا حق ایجاد اتحادیه‌های کارگری و اعتصاب (بزرگی، ۱۳۸۶: ۱۰۴).

در موافقت‌نامه‌های سازمان تجارت جهانی به هیچ‌یک از استانداردهای اساسی کار پرداخته نشده است. ولی برخی از کشورهای صنعتی معتقدند که در سازمان تجارت جهانی این مسئله استانداردهای اساسی کار باید مورد مطالعه قرار بگیرد و مقرراتی در این زمینه وضع شود تا انگیزه‌ای بشود تا انگیزه‌ای برای کشورهای عضو شود تا شرایط و استاندارد‌های کارگری را رعایت نمایند.

بسیاری از مقامات رسمی کشورهای در حال توسعه معتقدند که تلاش کشورهای صنعتی برای وارد کردن مسائل کارگری در سازمان تجارت جهانی در واقع برای از میان بردن مزیت نسبی دستمزدهای پایین تر طرف‌های تجاری خود است. کشورهای علاقه‌مند به رعایت استانداردهای کار ممکن است به اعمال فشار برای انجام کار بیشتری در این زمینه در سازمان تجارت جهانی ادامه دهند، ولی در حال حاضر هیچ کمیته یا گروه کاری به این مسئله نمی‌پردازد (واترز، ۱۳۷۹: ۵۳).

۵-۲-۲- افزایش فقر در سطح جهانی: یکی دیگر از موانع تجارت موجود در راه تجارت آزاد مسئله گسترش فقر در جهان می‌باشد. آزادسازی تجاری بیشتر به نفع کشورهایی است که در صحنه آزاد تجارت بین‌المللی حرفی برای گفتن و متاعی برای عرضه دارند (استیگل تیز، ۱۳۸۴: ۱۱۴).

اما برخی از کارشناسان نظری متفاوت دارند و معتقدند که فرآیند آزادسازی ابزار مناسبی برای فقرزدایی از جهان است. طبق برآورد مطالعات بانک جهانی و مؤسسه اقتصاد بین‌الملل پیترسون، تجارت آزاد جهانی می‌تواند ده‌ها میلیون نفر را از فقر نجات داده، سالانه ۲۰۰ میلیارد دلار به اقتصاد کشورهای در حال توسعه تزریق کند. در نهایت این طور نتیجه‌گیری می‌شود که بدرستی مشخص نیست که دستیابی به تجارت آزاد باعث افزایش سطح فقر در جهان می‌شود یا خیر، عده‌ای اعتقاد به افزایش سطح فقر در جهان دارند و عده‌ای معتقد به کاهش سطح فقر در جهان هستند، در سازمان تجارت جهانی هم موافقت‌نامه‌ای ذی‌ربط با مسئله فقر جهانی تنظیم نشده است به همین جهت تعداد زیادی از کارشناسان مربوطه

اعتقادی به این که مسئله فقر جهانی یکی از موانع موجود بر سر راه تجارت آزاد است ندارند (پاک سیما و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۷۸).

۵-۲-۳- انحصارگرایی شرکت های چند ملیتی: از دیگر موانع تجارت آزاد، انحصارگرایی شرکت های چند ملیتی می باشد. اعتقاد به انحصارگرایی و سوء استفاده شرکت های چند ملیتی از این جهت مطرح است که با ورود شرکت های چند ملیتی به کشورهای در حال توسعه، آثار سوئی بر صاحبان سرمایه های ملی و صنایع داخلی به جای می ماند (صبایان، ۱۳۸۴: ۳۵). در بسیاری از موارد شرکت های بومی و داخلی به سبب آن که توان رقابت با شرکت های خارجی را ندارند با سرمایه های خارجی حاضر به مشارکت می شوند و این می تواند به منزله از دست دادن استقلال شرکت داخلی باشد.

در رابطه با شرکت های چند ملیتی هیچ گونه موافقت نامه ای در سازمان تجارت جهانی تنظیم نشده است و برنامه هم برای تنظیم موافقت نامه وجود ندارد به همین سبب بسیاری از کارشناسان انحصارگرایی شرکت های چند ملیتی را جزء موانع موجود بر سر راه آزاد سازی تجاری نمی دانند هر چند که فشار زیاد شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد داخلی کشورها غیر قابل انکار است

۵-۲-۴- سیاست های اقتصادی مبتنی بر اقتصاد دستوری: اقتصاد دستوری اقتصادی است که در آن دولت به جای بازار آزاد، تعیین کننده سیاست های اقتصادی می باشد. سیاست های مبتنی بر اقتصاد دستوری، مغایر با اصل با عدم تبعیض است که لازمه تجارت آزاد است محسوب می گردد.

علت تمایل دولت ها به سیاست های مبتنی بر اقتصاد دستوری را، شاید بتوان در مفهوم حاکمیت سنتی دولت ها که همچنان بر حاکمیت مطلق تأکید دارد، جستجو کرد. یکی از مهم ترین سیاست های اقتصادی مبتنی بر اقتصاد دستوری محدودیت های مقداری می باشد که در ادامه به بررسی و تحلیل آن می پردازیم.

در نهایت این طور باید گفت که ملاک بازار است نه دولت به این معنی که مثلاً عرضه و تقاضای بازار یک کشور است که اعلام می کند، به واردات یک محصول نیاز است و اینجا دولت حق هیچ گونه دخالتی ندارد و هر گونه دخالت دولت در جهت ایجاد محدودیت، می تواند مانعی بر سر راه تجارت آزاد باشد. از آن جهت که ممکن است این دخالت محدودیت بر سر راه تبادلات اقتصادی ایجاد کند.

۵-۲-۵- سیاست های حمایتگرانه از تولیدات داخلی تحت عناوین مختلف: سیاست حمایت گرایانه کشورهای در حال توسعه بیشتر متأثر از وضعیت اقتصادی آن هاست (کاسسه، ۱۳۷۰: ۴۱). سیاست های حمایت گرانه به دو شکل تزریق یارانه و دامپینگ می باشد (دیجک و فی بر، ۱۳۸۶: ۱۳). که در ادامه به طور مفصل به اقدامات صورت گرفته سازمان تجارت جهانی که مرتبط با تزریق یارانه و دامپینگ است می پردازیم:

۵-۲-۵-۱- یارانه ها: موافقت نامه یارانه ها و اقدامات جبرانی به همراه موافقت نامه کشاورزی، قواعد گات در مورد یارانه ها را که در ماده ۶ گات مندرج است مشخص ساخته بحث تزریق یارانه به محصولات صنعتی را. به طور کلی، مقررات موافقت نامه یارانه ها و اقدامات جبرانی به محصولات صنعتی مربوط می شود و مقررات موافقت نامه کشاورزی، محصولات کشاورزی را در بر می گیرد (Clarke & Horlick, 2005: 679).

۵-۲-۲- قیمت شکنی (دامپینگ): از دیگر موانع موجود بر سر راه تجارت آزاد دامپینگ (قیمت شکنی) می باشد. در همین رابطه یک موافقت نامه در سازمان تجارت جهانی تنظیم شده است تحت عنوان موافقت نامه ضد قیمت شکنی (ضد دامپینگ)، یک کمیته در راستای این موافقت نامه به نام کمیته اقدامات ضد قیمت شکنی در ژانویه سال ۱۹۹۵ تاسیس شد. طبق موافقت نامه اقدامات ضد دامپینگ (موافقت نامه مربوط به اجرای ماده ۶ موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت ۱۹۹۴)، قیمت شکنی یا دامپینگ به معنای صادر کردن محصولی به یک کشور با قیمتی کمتر از ارزش عادی آن در کشور صادر کننده است، در جریان معمولی تجارت، از قیمت محصول مشابه که جهت مصرف در کشور صادر کننده در نظر گرفته شده، کمتر باشد (Trachtman, 2002: 811).

۵-۲-۶- ماهیت ذاتی سازمان تجارت جهانی، پیشرفت و توسعه یا آزاد سازی تجارت: دو نظریه در رابطه با هدف سازمان تجارت جهانی مطرح است یکی هدف را تجارت آزاد می داند و یکی هدف را توسعه می داند همین مناقشه مهم است که سبب شده تا مذاکرات دوره‌های مختلف سازمان تجارت جهانی هنوز به نتیجه کاملاً قطعی و نهایی نرسیده باشد، زیرا اشکال اساسی در واقع درایدئولوژی و جهان بینی سازمان نهفته است (Kapstein et al., 2007). موافقان تجارت آزاد معتقدند که آزاد سازی تجارت به نفع کشورهای در حال توسعه است و در حقیقت، توسعه از رهگذر آزاد سازی تجارت تحقق می یابد. برخی معتقدند که هسته اصلی تفکر تجارت بین المللی ماهیت منافع متقابل تجارت است و لذا از طریق افزایش آزاد سازی تجاری است که هر کشوری نفع می برد. در نهایت اگر بخواهیم جمع بندی کنیم این طور باید گفت که کشورها با عضویت کامل در سازمان تجارت جهانی وارد جریان تجارت آزاد می شوند اما هیچ تضمینی برای دستیابی به توسعه در این کشورها وجود ندارد (Reddy, 2011: 8686).

۵-۲-۷- مسئله محیط زیست: مانع دیگر تجارت، رعایت مقررات و استانداردهای بین المللی زیست محیطی است. در مورد محیط زیست و مسائل محیط زیستی الان موافقت نامه ای در سازمان تجارت جهانی موجود نیست و از این جهت قواعدی درست و صحیح نوشته نشده است و فقط در مورد از بین رفتن محیط زیست بحث هایی هست که مانع تجارت هست یاخیر، از سال ۱۹۹۶ قرار بوده در این رابطه رسیدگی شود و کمیته ای هم در این زمینه تشکیل شد که موافقت نامه ای تنظیم شود اما نشد علت آن هم این است که کشورهای جهان سوم، نمی توانند شرایط را بپذیرند. در نهایت این طور می توان گفت که تا الان هیچ گونه موافقت نامه ای تخصصی در زمینه محیط زیست در سازمان تجارت جهانی به تصویب نرسیده است و فقط یک کمیته تجارت و محیط زیست داریم و یک سری ضوابط زیست محیطی که در بعضی موافقت نامه های سازمان تجارت جهانی مطرح می باشد برنامه ای هم در این زمینه موجود نیست (برقی اسکویی، ۱۳۹۱: ۸۶).

یکی از گزارشهای گات در سال ۱۹۹۱ نشان می دهد که هم درآمد وهم محیط زیست می تواند به وسیله آزاد سازی تجارت بهبود یابد.

۵-۲-۸- مشکل ادغام کشورهای با سطح توسعه متفاوت در نظام تجاری یکپارچه: با بررسی تفاوت های مهم اقتصادی میان کشورهای توسعه یافته، کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته، متوجه می شویم که ادغام آن ها در سایه اصل آزاد سازی تجارت در یک نظام تجاری جهانی که هدف اساسی سازمان تجارت جهانی است امری پیچیده و دشوار است.

۶- موافقت نامه های سازمان تجارت جهانی در جهت رفع موانع تجارت آزاد

۶-۱- موافقت نامه موانع فنی فرا راه تجارت

موافقت نامه موانع فنی فرا راه تجارت داری ۱۵ ماده و ۳ ضمیمه می باشد که ضمايم مزبور جزء موافقت نامه محسوب می شوند. قبل از بررسی جزئیات لازم است با برخی مفاهیم اولیه و ضروری موجود در این موافقت نامه آشنا شویم (Agreement, 1994: 25).

اهداف موافقت نامه

الف- حفاظت از بهداشت یا سلامت انسان

ب- حفاظت از بهداشت یا حیات گیاه و حیوان

ج- حفاظت از محیط زیست

د- جلوگیری از اقدامات گمراه کننده و فریب کارانه

۶-۲- موافقتنامه اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی: موافقتنامه اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی یکی از موافقتنامه های سازمان تجارت جهانی است که در ادامه به بررسی این موافقتنامه می پردازیم یکی از عوامل مهم و مؤثر در مبادله کالاها و خصوصاً مواد غذایی موضوع کیفیت است.

اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی اعضا باید براساس اصول علمی مبتنی باشد و بدون دلایل علمی کافی حفظ نشود، مگر در مورد اقدامات موقت موضوع بند ۷ ماده ۵.

۶-۳- موافقتنامه بازرسی قبل از حمل: خدمات بازرسی قبل از حمل کالا خدماتی است که به منظور حصول اطمینان از کیفیت و کمیت کالای خریداری شده و تطبیق مشخصات آن با مشخصات فنی و کیفی مندرج در قرارداد مطرح است (عبدالخانی، ۱۳۹۱: ۴۷).

موافقت نامه بازرسی قبل از حمل، یکی از موافقتنامه های چند جانبه و الزام آور این سازمان است و کلیه اعضا ملزم به رعایت قواعد و مقررات آن می باشند (Jeker & Balchin, 2005). عملیات بازرسی قبل از حمل هرگونه فعالیتی است که به موجب الزام دولت یا یک نهاد دولتی در خصوص بررسی کمیت، کیفیت، بسته بندی و صحت قیمت کالاها و وارداتی مورد تصریح قرار گرفته و حق این کشورها در انجام بازرسی قبل از حمل مادامی که به صلاح خود بدانند به رسمیت شناخته شده است. تعهدات حاکم بر موافقتنامه بازرسی قبل از حمل به دو دسته قابل طبقه بندی می باشد: الف- تعهدات کشورهای عضو استفاده کننده از خدمات بازرسی قبل از حمل و ب- تعهدات کشورهای عضو صادر کننده کالا.

۶-۳-۱- تعهدات کشورهای عضو استفاده کننده از خدمات بازرسی قبل از حمل

۶-۳-۱-۱- رعایت اصل عدم تبعیض: طبق بند ۱ ماده ۲ موافقت نامه، رویه ها و معیارهایی که در امر بازرسی به کار برده می شوند باید عینی بوده و به طور یکسان و برابر برای کلیه صادر کنندگان و طرفهای تجاری در حوزه های ذی ربط به کار گرفته شوند.

۶-۳-۱-۲-رعایت اصل رفتار ملی: طبق بند ۲ ماده ۲ موافقت نامه، کشورهای عضو استفاده کننده از خدمات بازرسی قبل از حمل نباید ضوابط سختگیرانه تری را برای بازرسی از کالاهای وارداتی نسبت به کالاهای مشابه تولید داخلی وضع و اجرا نمایند.

۶-۳-۱-۳-محل انجام بازرسی: برای جلوگیری از تشتت و پراکندگی در کاربرد رویه های موافقت نامه در بین کشورهای استفاده کننده، طبق بند ۳ ماده ۲ موافقت نامه بازرسی از کالا باید در محل قلمرو گمرکی کشوری که کالا از آنجا صادر می شود صورت گیرد و چنانچه بازرسی در آن محل امکان پذیر نباشد بازرسی در قلمرو گمرکی کشوری که کالا در آنجا تولید و ساخته شده است صورت خواهد گرفت.

۶-۳-۱-۴-استانداردها و ضوابط فنی مورد استفاده در بازرسی: شرکتهای بازرسی اجازه ندارند ضوابط فنی و استانداردهای مورد عمل در بازرسی را به طور خودسرانه تعیین کنند یا براساندارد خاصی تاکید ورزند. به موجب بند ۴ ماده ۳ موافقت نامه، بازرسی کیفی و کمی از محصول باید صرفاً طبق استانداردهای تعیین شده توسط فروشنده و خریدار که در قراردادهای فروش بین آنها منعکس می شود صورت گیرد در صورتی که استاندارد مورد عمل در قرارداد فروش تعیین نشده باشد و مدارک خرید در این مورد ساکت باشد استانداردهای شناخته شده بین المللی ذی ربط، باید مبنای بازرسی قرار گیرد:

الف- شفافیت: عملیات و فعالیتهای بازرسی قبل از حمل باید به شیوه ای شفاف و روشن صورت گیرد به موجب بندهای ۸-۵ ماده ۲ موافقت نامه شرکتهای بازرسی باید فهرست کلیه اطلاعات ضروری را که برای بازرسی به آن نیاز دارند در صورت درخواست، در اختیار صادر کنندگان بگذارند.

ب- حفاظت از اطلاعات تجاری محرمانه: طبق بندهای ۱۳-۹ ماده ۲ موافقت نامه، همه کشورهای استفاده کننده عضو باید تضمین کنند که موسسات و شرکتهای بازرسی قبل از حمل کلیه اطلاعات دریافتی خود را که در خلال انجام بازرسی به دست می آورند محرمانه تلقی کنند، به شرط آنکه چنین اطلاعاتی قبلاً منتشر نشده و برای اشخاص ثالث یا عموم مردم قابل دسترس نبوده باشد.

ج- جلوگیری از تعارض منافع: طبق بند ۱۴ ماده ۲ موافقت نامه، کشورهای استفاده کننده عضو تضمین خواهند نمود که موسسات بازرسی قبل از حمل رویه هایی را به کار بندند که از تعارض و برخورد منافع بین دو گروه زیر جلوگیری کند:

۱- تعارض منافع بین موسسه بازرسی و هر یک از موسسات وابسته به آن شامل هر موسسه ای که دارای منافع مالی در موسسه بازرسی کننده اصلی و محموله هایی که باید بازرسی شوند، باشد.

۲- بین موسسه بازرسی کننده و هر یک از موسسات دیگری که کالاهای آنها مشروط به بازرسی است به استثنای موسسات و نهادهای دولتی که برای بازرسی قرارداد منعقد کرده یا بازرسی به دستور آنها انجام می گیرد.

د- جلوگیری از بروز تاخیر: طبق بندهای ۱۹-۱۵ ماده ۲ موافقت نامه، کلیه کشورهای عضو استفاده کننده از خدمات بازرسی قبل از حمل تضمین خواهند نمود که موسسات و شرکتهای بازرسی قبل از حمل از ایجاد هرگونه تاخیر ناروا و غیرمعقول در انجام بازرسی قبل از حمل اجتناب ورزیده و بازرسی خود را در دامنه زمانی معینی به پایان برسانند.

۵- بررسی صحت قیمت: طبق بند ۲۰ ماده موافقت نامه شرکتهای بازرسی موظفند دارای رویه‌های کاری مدون و دستورالعمل‌های راهنمایی باشند که نشان دهد این شرکتهای چگونه به تعیین صحت قیمت کالاها پرداخته و بر چه اساس و معیاری این کار را انجام می‌دهند به نحوی که از برآورد پایین یا بالای قیمت واقعی یا قیمت‌های جعلی و ساختگی ممانعت به عمل آورد.

ح- رویه‌های تجدید نظرخواهی: طبق بند ۲۱ ماده ۲ موافقت نامه کشورهای استفاده کننده عضو تضمین خواهند کرد که شرکتهای و موسسات بازرسی قبل از حمل رویه‌های مناسبی را برای دریافت شکایات صادر کنندگان و رسیدگی به آنها و تجدیدنظر نسبت به نتایج بازرسی، پیش‌بینی و برقرار نمایند. چنانچه در این مرحله دستیابی به راه حلی قابل قبول برای طرفین میسر نباشد، برای طرفین باید امکان ارجاع مسئله، به یک رکن مستقل برای بررسی بیشتر موضوع، طبق ماده ۴ موافقت نامه وجود داشته باشد.

و- صرف نظر از بازرسی محموله‌های با ارزش: برای تسهیل تجارت خارجی، طبق ماده ۲۲ موافقت نامه، کشورهای استفاده کننده عضو نصاب‌های معینی را برای معافیت از شرط بازرسی کالاهای وارداتی رعایت خواهند نمود که به موجب آن کالاها و محموله‌های با ارزش کمتر از حد نصاب تعیین شده از بازرسی قبل از حمل معاف خواهند بود.

۶-۳-۱-۵- موافقت نامه قواعد مبدأ: قواعد مبدأ مجموعه ضوابط و معیارهایی هستند که برای تعیین مبدأ ساخت یا تولید کالا مورد نیاز بوده و از آن استفاده می‌شود. اهمیت قواعد مبدأ از این امر ریشه می‌گیرد که برخی اقدامات بین کشورهای صادر کننده تبعیض قابل می‌شوند مثل عوارض جبرانی در مقابل یارانه‌های صادراتی و غیره. بدین ترتیب، دامنه کاربرد قواعد مبدأ توسط دولتها در عمل بسیار وسیع بوده و هم چنین معیارهای مورد استفاده توسط آنها متفاوت می‌باشد (صادقی یارنندی، ۱۳۸۹: ۳۳).

هسته اصلی موافقت نامه بخش چهارم آن است که اختصاص به برنامه کار هماهنگ سازی قواعد مبدأ دارد. این برنامه کاری باید توسط تیمی مشترک از متخصصان ذی ربط سازمان جهانی گمرک و سازمان تجارت جهانی طراحی شود این برنامه کار براساس تعدادی اصول راهنمای پایه استوار است که از جمله این اصول آن است که از قواعد مبدأ نباید به عنوان ابزاری در جهت اعمال سیاستهای تجاری استفاده شود و قواعد مبدأ باید روشن و بر استانداردهای مثبت استوار باشد (صادقی زیاری و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۸۳).

۶-۳-۱-۶- موافقت نامه رویه‌های صدور مجوز ورود: رویه‌های صدور مجوز ورود اولین بار در مذاکرات دور توکیو (۷۹-۱۹۷۳) به طور جدی مورد توجه قرار گرفت ولی رگه‌هایی از این موضوع در مواد گات نیز وجود داشت که در دور توکیو بسط داده شد و ابتدا به صورت موافقت نامه‌ای داوطلبانه (موسوم به مجموعه مقررات مربوط به رویه‌های صدور مجوز واردات) و سپس در دور اروگوئه در زمره موافقت نامه‌های چند جانبه و الزام آور سازمان تجارت جهانی درآمد.

هدف اصلی موافقت نامه رویه‌های صدور مجوز ورود عبارت است از ساده‌سازی و ایجاد شفافیت در رویه‌های صدور مجوز ورود به منظور تضمین آن که این مقررات به نحو منصفانه، عادلانه و یکسانی به کار گرفته شده و به اجرا گذاشته شوند و از بکارگیری رویه‌های اخذ مجوز ورود به شیوه‌ای که آثار محدود کننده و مختل کننده بر واردات داشته باشد جلوگیری به عمل آید (پاک سیما و همکاران، ۱۴۰۲: ۷).

براساس هدف مذکور در موافقت نامه شرایطی وضع شده است که برخی از آنها به شرح زیر می باشند:

الف - کاربرد خنثی، منصفانه و یکسان: اعضای که از رویه های مجوز ورود استفاده می کنند باید این رویه ها را بدون جهت گیری و به طریقی خنثی، منصفانه و یکسان به کار گیرند

ب - انتشار عمومی قوانین و مقررات و رویه های مربوطه: قوانین و کلیه اطلاعات مربوط به رویه های صدور مجوز ورود باید برای عموم منتشر شود.

ج - سادگی فرمها و رویه های صدور مجوز ورود: فرمهای تقاضای صدور مجوز ورود و رویه های آن باید تا حد امکان ساده باشند هم چنین باید فرصت معقولی برای ارائه فرمهای تقاضای صدور مجوز ورود در نظر گرفته شود.

د - حق اعتراض و تجدیدنظرخواهی: چنانچه از اعطا و صدور مجوز ورود امتناع شود، در صورت درخواست متقاضی، باید دلایل آن کتباً به متقاضی اعلام گردد و متقاضی از حق اعتراض و درخواست رسیدگی و تجدیدنظر در این تصمیم برخوردار است. (شق ه بند ۵ ماده ۳)

ه - محدودیت زمانی برای پاسخ به تقاضاهای دریافتی و درخواستهای صدور مجوز ورود: مدت زمان رسیدگی به درخواستهای صدور مجوز ورود، چنانچه درخواستها به ترتیب تاریخ وصول مورد رسیدگی قرار گیرند، نباید از ۳۰ روز فراتر رود و چنانچه درخواستها پس از وصول همه آنها یکجا مورد رسیدگی قرار گیرند، نباید از ۶۰ روز بیشتر شود. (شق و بند ۵ ماده ۳)

و - مدت اعتبار مجوزهای ورود صادر شده: مدت اعتبار مجوزهای ورود صادر شده باید معقول بوده و نباید آن قدر کوتاه باشد که مانع واردات به ویژه واردات از منابع دوردست گردد (بر اساس شق ز بند ۵ ماده ۳).

۷- نتیجه گیری

سازمان تجارت جهانی از زمان آغاز به کار خود به عنوان یک نهاد بین المللی نیرومند و ضامن و مشوق آزاد سازی تجاری در مقیاس جهانی، جانشین گات (موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت) شد. این سازمان از همان آغاز در نقش ژاندارم تجارت آزاد بین المللی به تلاشی گسترده در راه آزاد سازی داد و ستد کالاها و خدمات روی آورد و اصل تجارت آزاد هم یکی از اصول اساسی سازمان تجارت جهانی است. آزادسازی تجارت در سطح بین المللی، یکی از اهداف اصلی تاسیس این سازمان است. در واقع هدف بیان شده، سازمان تجارت جهانی این است که تجارت آزاد را ارتقا بدهد و رشد اقتصادی ایجاد کند. این هدف به صورت تدریجی و از طریق کاهش موانع تجاری، از جمله موانع تعرفه ای و غیر تعرفه که عامل محدود کننده تجارت بین المللی هستند حاصل می شود.

هدف از پژوهش حاضر شناخت و بررسی موانع موجود بر سر راه آزاد سازی تجاری در سازمان تجارت جهانی و اقدامات صورت گرفته در جهت رفع این موانع به منظور مشخص شدن اقدامات صورت گرفته در راه دستیابی به تجارت آزاد و کم و کاستی های موجود بر سر راه آزاد سازی تجاری می باشد.

این پژوهش با ذکر موانع موجود و بررسی این موانع، نشان می دهد که یکسری از این موانع از جمله موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای مثل عوارض گمرکی و دخالت دولت در اقتصاد، مانند سهمیه بندی ها، محدودیت های مقداری که دارای جنبه اقتصادی است و جزء عوامل محدود کننده تجارت بین المللی است. همچنین یکسری از این موانع توانمند دارای جنبه های اقتصادی و جنبه های فرهنگی و اجتماعی هستند مانند سطح متفاوت توسعه در کشورهای مختلف عضو سازمان

تجارت جهانی، و مشخص شده است علی رغم تمام اقدامات صورت گرفته در موافقت نامه های سازمان تجارت جهانی در جهت رفع موانع تجارت، اما همچنان مصادیق زیادی از موانع مختلف تعرفه ای و غیرتعرفه ای وجود دارد چرا که مشاهده می کنیم که آزاد سازی تجارت با وجود همه منافع و نقاط مثبتی که برای کشورهای عضو دارد با اما و اگر های زیادی خصوصا از طرف منتقدین بازار آزاد و همچنین اقتصاددانان، حقوقدانان و سیاستمداران کشورهای مختلف مواجه است.

منتقدین معتقدند که پیوستن به سازمان تجارت جهانی بیش از آن که منافع کشورهای در حال توسعه را تامین کند، بازار های گسترده ای است برای کشورهای توسعه یافته است که محصولات خود را عرضه کنند و با عضویت سایر کشورها در سازمان تجارت جهانی موانع موجود برای سودآوری بیشتر کشورهای توسعه یافته رفع می شود این منتقدین اعتقاد دارند اعمال و روش های سازمان تجارت جهانی مقاومت ها و مخالفت های زیادی را ایجاد کرده است. - در بین انتقادات، این سازمان متهم شده است که اختلاف طبقاتی بین فقیران و ثروتمندان را زیاد کرده است و یکی از مسئولان گسترش فقر در جهان سوم و افزایش نابرابری های اجتماعی حتی در کشورهای پیشرفته بوده و هست در حالی که این سازمان ادعا می کند که این نابرابری ها را کاهش می دهد. جنبش های گوناگون ضد جهانی شدن، این سازمان را مظهر نئولیبرالیسم و اهرمی برای تسلط بر جهان به نام تجارت آزاد توصیف کرده اند اما امروزه با توجه به پدید آمدن اقتصادهای نوظهوری همچون چین و هند که حجم بسیار بالایی از سرمایه ها را از اقصی نقاط جهان خصوصا اروپا و آمریکا به سمت خود جذب نموده اند و باعث ایجاد بحران های اقتصادی و اجتماعی زیاد در کشورهای اروپایی و آمریکا از بابت خروج سرمایه و افزایش بیکاری شده اند، دیگر خبری از آن نگاه مثبت و روشن فکرا نه اقتصادی به جریان تجارت آزاد نیست. - کشورهای پیشرفته صنعتی از رقابت روز افزون قدرت های نوظهور اقتصادی دچار ترس شده اند و به همین علت دیگر به اندازه گذشته خواستار تجارت آزاد بین المللی و گشودن مرزها نیستند. آنها امروز، در شرایط نوین، تغییر قوانین بازی را توصیه می کنند. دونالد ترامپ رئیس جمهوری سابق آمریکا، سازمان تجارت جهانی را فاجعه توصیف کرد. قدرت های اروپایی به نسبت آمریکا در انتقاد از این سازمان از لحنی ملایم تر استفاده می کنند، ولی آنها هم بی میل نیستند ورود کالاهای صنعتی کشورهای در حال توسعه را به سرزمین هایشان، تا آنجا که امکان دارد، محدود کنند.

ولی با وجود سازمان تجارت جهانی، ایجاد سدهایی در برابر کالاهای صادراتی قدرت های نوظهور اقتصادی امکان پذیر نیست. در این شرایط کشورهای صنعتی مانند ایالات متحده آمریکا و کشورهای اروپایی حمایت خود را از سازمان تجارت جهانی کاهش خواهند داد و این مهم ترین عامل ضعف این سازمان است. مسئولان اصلی سیاست های بازرگانی آمریکا، پنهان نمی کنند که ممکن است از سازمان تجارت جهانی خارج بشوند. در صورت وقوع این رویداد، سازمان مذکور محکوم به نابودی است و یا، اگر هم از صفحه روزگار پاک نشود، به نهادی بسیار ضعیف بدل خواهد شد. امروزه سازمان تجارت جهانی بیشتر و بیشتر در کام ناتوانی فرو رفته و می رود و در زمینه آزاد سازی تجاری دیگر کار زیادی از دستش ساخته نخواهد بود.

در این شرایط شمار زیادی از کشورهای پیشرفته ترجیح می دهند به جای تکیه کردن بر سازمان تجارت جهانی، به ایجاد اتحادیه های مبادله آزاد میان خود روی بیاورند. به عنوان نمونه می توان به قرار داد هایی اشاره کرد که به تازگی، در راستای آزاد کردن بیشتر تجارت بین المللی، میان اتحادیه اروپا با کانادا از یک سو (ستا) و ژاپن از سوی دیگر (ژفتا) منعقد شده است.

انتقاد کشورهای پیشرفته به این سازمان این است که سازمان تجارت جهانی در مورد آن دسته از قدرت‌های نوظهور که قوانین سازمان تجارت جهانی را رعایت نمی‌کنند، ساکت نشسته است. هدف اصلی، در این انتقاد، چین و روش‌های بازرگانی آن است. چینی‌ها برای صدور انبوه کالا به خارج از هر راه و روشی بهره می‌گیرند، از جمله دامپینگ و یا استفاده از پول عمداً ضعیف نگاه داشته شده (پایین نگه داشتن عمده ارزش پول ملی در مقابل دلار و یورو) برای ارزان کردن صادرات و گران کردن واردات شان. با این تکنیک‌های مغایر با قوانین سازمان تجارت جهانی، چین بازارهای آمریکا و اروپا را به آسانی تصاحب می‌کند، ولی در راه ورود کالاها و خدمات کشورهای اروپایی و آمریکا به سرزمینش موانع زیادی به وجود آورده است.

با توجه به تمام ابعاد موانع پیش روی آزاد سازی تجاری در سازمان تجارت جهانی، به نظر می‌رسد سازمان تجارت جهانی باید برداشت کشورهای منتقد و مخالف با آزاد سازی بی حد و حصر تجارت را شناسایی کند و با همکاری تمامی کشورها، به رفع این موانع اقدام کند. که این مسئله محقق نمی‌شود مگر این که نگاه به اعضای سازمان تجارت جهانی و سیاست گذاری های سازمان تجارت جهانی به سمتی برود که به صورت یک کل واحد به کلیه اعضا نگاه شود و سود و ضرر تمامی اعضا در نظر گرفته شود و بین اعضا فرق گذاشته نشود و اصل تقسیم کار بین المللی ملاک عمل قرار گیرد چرا که استفاده از این اصل می‌توان تضاد منافع و موانع و چالش های پیش روی جریان آزاد سازی تجارت را رفع کند علیرغم این ها، این سازمان باید در برنامه های خود، اعتماد تمامی اعضا اعم از کشورهای پیشرفته و در حال توسعه را برای تامین منافع آن ها جلب کند. از سوی دیگر در ارتباط با پیوستن کشورها به سازمان تجارت جهانی، بایستی نسبت به هر کشوری باید با توجه به شرایط ویژه آن کشور و افق های پیش روی اقتصاد آن کشور در ارتباط با آزاد سازی تجاری تصمیم گیری شود.

منابع

- استیگل تیز، جوزف. (۱۳۸۴). جهانی سازی و مسائل آن، ترجمه حسن گلریز، چاپ سوم، تهران: نشرنی.
- اسفندیاری، امیر. (۱۳۸۴). ساختار سازمان تجارت جهانی، نشریه تدبیر، شماره ۱۵۸.
- برقی اسکویی، محمد مهدی. (۱۳۹۱). تعامل تجارت و محیط زیست در جهان با توجه به نگرش سازمان تجارت جهانی، چاپ اول، تهران: نشر موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.
- بزرگی، وحید. (۱۳۸۶). درآمدی بر سازمان تجارت جهانی و الحاق ایران، چاپ اول، تهران: نشر قومس.
- پاک سیما، ایمان؛ میرعباسی، سیدباقر؛ صادقی، محمد و موسوی میرکلائی، سیدطه. (۱۴۰۳). تحلیلی بر توسعه حقوقی سلامت انسان، حیوان و گیاه با تأکید بر توافق نامه اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی (SPS) مجله علمی پژوهشی حقوق پزشکی، ۱۸ (۵۹): ۲۵۲-۲۷۸.
- پاک سیما، ایمان؛ میرعباسی، سیدباقر؛ صادقی، محمد و موسوی میرکلائی، سیدطه. (۱۴۰۲). موانع عضویت دائم ایران در سازمان تجارت جهانی، سیاست پژوهی ایرانی، ۴ (۱۰): ۷-۲۸.
- پژوهان، جمشید؛ کاشی، خداداد و جهرمی، موسی. (۱۳۸۳). کلیات علم اقتصاد، چاپ اول، تهران: نشر پیام.
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، (۱۳۷۸). مبسوط در ترمینولوژی حقوق، نشر: گنج دانش.

- دیجک، پیتوان و فی بر، گریث. (۱۳۸۶). کشورهای در حال توسعه و دستور کار توسعه دوحه در سازمان تجارت جهانی، ترجمه مسعود طارم سری و سیف اله صادقی یارندی، چاپ اول، تهران: انتشارات مرکز مطالعات جهانی.
- رادنسب، بهزاد. (۱۳۸۹). آزادسازی تجاری گامی در جهت توسعه و رشد اقتصادی، نشریه دنیای اقتصاد، سال هشتم، شماره ۲۲۲۱.
- رحیمی بروجردی، علیرضا. (۱۳۷۴). روابط تجاری بین المللی معاصر، تئوریه و سیاست ها، چاپ اول، تهران: نشر مرکز علمی دانشگاه آزاد اسلامی.
- شکیبی، زهرا و عامری، فیصل. (۱۴۰۱). تأثیر موانع غیر تعرفه‌ای بر تجارت بین الملل و اهداف توسعه پایدار. پژوهشهای حقوقی، ۲۱(۵۰): ۳۹-۶۸.
- صادقی زمانی، محمد. (۱۳۶۵). نظریات اقتصادی، چاپ اول، تهران: شرکت چاپ و نشر ایران.
- صادقی زیاری، حاتم؛ پورنوری، منصور و صادقی، سولماز. (۱۳۹۹). تأثیر و پیوند میان مقررات تجاری انرژی و سازمان تجارت جهانی. مطالعات حقوق انرژی، ۶(۲): ۳۸۳-۳۹۸.
- صادقی یارندی، سیف اله. (۱۳۸۹). قواعد مبدا در موافقت‌نامه تجارت آزاد بین ایران و شورای همکاری خلیج فارس، چاپ اول، تهران: نشر مطالعات بازرگانی.
- صباغیان، علی. (۱۳۸۴). جهانی شدن فرصت ها و چالش ها، تهران: انتشارات شرکت چاپ و نشر بازرگانی.
- عبدالحانی، فاخر. (۱۳۹۱). بازرسی فنی کالا، چاپ اول، اهواز: نشر کردگار.
- کاسسه، آنتنیو. (۱۳۷۰). حقوق بین الملل در جهانی نامتحد، ترجمه دکتر مرتضی کلانتریان، چاپ اول، تهران: انتشارات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران.
- محتشم دولتشاهی، طهماسب. (۱۳۸۵). اقتصاد بین الملل: تجارت بین الملل، مالیه بین الملل (بازرگانی بین الملل)، چاپ نهم، تهران: نشر پیشوتن.
- میرعباسی، سیدباقر؛ موسوی میرکلانی، سید طه؛ صادقی، محمد و پاک سیماء، ایمان. (۱۴۰۲). تحلیل حقوقی موانع موجود در قوانین صادرات و واردات ایران جهت عضویت دائم در سازمان تجارت جهانی. پژوهش های حقوق اقتصادی و تجاری، ۱(۳): ۴۵-۷۷.
- واترز، مالکوم. (۱۳۷۹). جهانی شدن، ترجمه اسماعیل مردانی گیوی، سیاوش مریدی، تهران: انتشارات سازمان مدیریت صنعتی.
- Agreement, T. B. T. (1994). Agreement on Technical Barriers to Trade. Annex 1A of the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization.
- Clarke, P. A., & Horlick, G. N. (2005). The agreement on subsidies and countervailing measures. In The world trade organization: Legal, economic and political analysis. Boston, MA: Springer US.
- Cottier, T. (2005). The agreement on trade-related aspects of intellectual property rights. In the World Trade Organization: legal, economic and political analysis. Boston, MA: Springer US.
- Jeker, R. M., & Balchin, N. V. (2005). The Agreement on Preshipment Inspection. In the World Trade Organization: Legal, Economic and Political Analysis (pp. 573-590). Boston, MA: Springer US.

- Kapstein, E. B., & begins by stating that 'If, K. (2007). Economic justice in an unfair world: towards a level playing field. Highway XVI re-visited: the road from non discrimination to market access in GATS, 6(1), 123-133.
- Reddy, K. (2011). Developing Africa: Trade barriers, liberalization and inequality in the World Trade Organisation. African Journal of Business Management, 5(22), 8686-8696.
- Trebilcock, M., & Fishbein, M. (2007). International trade: barriers to trade. Research Handbook in International Economic Law.
- Trachtman, J. P. (2002). The Technical Barriers to Trade Agreement, the Sanitary and Phytosanitary Measures Agreement, and the General Agreement on Tariffs and Trade A Map of the World Trade Organization Law of Domestic Re. Journal of World Trade, 36(5): 811-881.

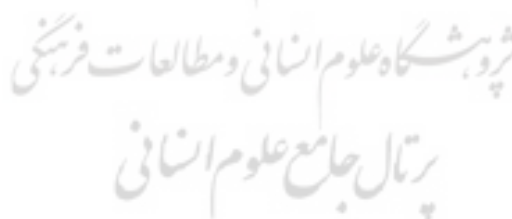
Barriers to Free Trade in the World Trade Organization

Eiman Paksima¹, Seyed Bagher Mirabbasi², Mohammad Sadeghi³, Seyed Taha Mousavi Mirkolaei⁴

Abstract

This article answers the question of what barriers exist in free trade in the World Trade Organization, which is examined using a descriptive-analytical method and a library method. International economic law is a part of public international law that regulates the behavior and relations of states in the economic field. Its documents also include what governments or international organizations regulate in most international agreements in the economic field. The GATT agreement is the main document in the field of international economic law, and the World Trade Organization is the most important organization in the field of international economic law. One of the goals of this organization is to implement a free trade policy, and the implementation of this economic policy has obstacles, which are divided into two general categories: tariff and non-tariff. In this study, we will first examine the existing obstacles to free trade, then we will discuss the steps taken to remove the obstacles, and in conclusion, we will reach the principle of international division of labor for barriers to free trade.

Keywords: free trade, global trade, barriers, agreements.

¹ . Department of Public International Law, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.

² . Department of Public Law, Faculty of Law and Political Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email: mirabbassi.sb@gmail.com

³ . Department of Law, Hormozgan University, Bandar Abbas, Iran.

⁴ . Department of International Law, Ershad Damavand Non-Profit Higher Education Institute, Tehran, Iran.